

Sorbus obtusifolia

Norskoxel

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Rosales (rosordningen), **Familj:** Rosaceae (rosväxter), **Släkte:** *Sorbus* (oxlar), **Art:** *Sorbus obtusifolia* - norskoxel (DC.) Hedl. **Synonymer:** *norsk oxel*, *Sorbus norvegica* Hedl., *Pyrus aria* var. *obtusifolia* DC., *Aria obtusifolia* (DC.) Sennikov & Kurtto

Kännetecken

Norskoxel är ett litet träd eller en buske och blir upp till 4 m hög. Bladen är hela och grått filtudna på undersidan. Den blommar i juni. Norskoxel är lik klippoxel *Sorbus rupicola* men bladen är brett elliptiska och frukten är 10 mm lång. Hos klippoxel är bladen smalare och omvänt äggrunda och frukten är 12 mm lång. Norskoxel är apomiktisk, dvs. den sätter frö utan könlig befruktning.

Utbredning och status

Världsutbredningen för norskoxel omfattar endast Sverige och Norge. I Sverige förekommer arten i norra Bohuslän och Dalsland. I Bohuslän har den hittats på ett fyrtiotal lokaler, varav drygt 30 är noterade på 2000-talet. I Dalsland är den endast känd från en lokal, där den upptäcktes 1952. Den noterades av Dalslands floraväktare på 1970-talet, men aktuell status är oklar. I Norge finns arten kring Oslofjorden och längs kusten norrut till Sogn och Fjordane.

Ekologi

Norskoxel växer både öppet och i mer sluten skog eller i buskvegetation på berg. På några platser växer den i lövbården nedanför stup. Den verkar kunna tåla att växa i sluten skog betydligt bättre än klippoxel.

Hot

De främsta hoten mot norskoxel är avverkning och röjning, som riskerar att ske på grund av okunskap om arten och dess förekomster.

Åtgärder

Viktigaste åtgärden för att gynna norskoxel är att informera markägarna om förekomsterna så att inga bestånd försvinner av ren okunskap. Arten bör även övervakas av floraväktare.

Övrigt

Norskoxel är fridlyst.

Utländska namn – NO: Norsk asal, DK: Norsk Røn.

Naturvård

Fridlysnig: Norskoxel (*Sorbus norvegica*) är fridlyst enligt 8 § i hela landet. Undantag (13 §): Trots förbuden i 6, 8 och 9 §§ får enstaka exemplar av djurarterna bred gulbrämrad dykare, bred kärrtrollslända, bred paljettdykare, brun gräsfjäril, citronfläckad kärrtrollslända, grön mosaiktrollslända och pudrad kärrtrollslända samt enstaka exemplar av växtarterna norskoxel, skogsrör, styvnate, grön sköldmossa, hårklomossa, käppkrokmossa, långskaftad svanmossa, nordisk klipptuss och pyramidmossa samlas in, om 1. det har betydelse för dokumentering av arten, 2. det inte finns något annat tillfredsställande alternativ och den berörda populationens fortbestånd inte påverkas negativt, 3. den som är ansvarig för insamlingen senast den 31 januari kalenderåret efter insamlingen redovisar till länsstyrelsen a) vilken eller vilka arter som omfattas av insamlingen, b) antalet insamlade exemplar av varje art, c) var exemplaren har tagits, och d) syftet med insamlingen, 4. den som är ansvarig för insamlingen anmäler till Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet a) fullständiga fynduppgifter för påträffade nya lokaler för arten, och b) var de insamlade exemplaren förvaras, och 5. det insamlade materialet hålls tillgängligt för forskning.

Litteratur

Andersson, P.-A. 1981. *Flora över Dal. Kärlväxternas utbredning i Dalsland*. Stockholm.

Blomgren, E. 2005. *Floraväktarverksamheten i Bohuslän. Årsrapport 2004*. Föreningen Bohusläns flora.

Fries, H. 1971. *Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar*. 2 uppl. Uddevalla.

Sunesson, S. 1968. Vegetation och flora i Skaftö socken i mellersta Bohuslän. *Svensk Bot. Tidskr.* 62: 1–120.

Suneson, S. 1986. Nya bidrag till Skaftö flora. *Svensk Bot. Tidskr.* 80: 411–420.

Författare

Göran Thor 1992. Rev. Mora Aronsson & Erik Ljungstrand 1998, Margareta Edqvist 2006, Anna Stenström 2018. © ArtDatabanken, SLU 2018.